

Des Grioux era ca toți francezii, adică vesel și politicoș, atunci când se cerea și-i convenea, și insuportabil de politicoș, când înceta necesitatea de a fi vesel și politicoș. Francezul e arareori politicoș de la natură; e întotdeauna politicoș parcă la comandă, din calcul. Dacă, de pildă, vede necesitatea de a fi fantezist, original, ieșit din comun, atunci fantezia lui, cea mai stupidă și mai nefirească, nu e decît reluarea unor tipare vechi și de mult vulgarizate. Francezul natural constă din practicismlul cel mai filistin, mai meschin și mai banal – pe scurt, e ființa cea mai politicoasă din lume. După părerea mea, numai novicii și mai ales duduicile rusoalce se lasă ademenite de francezi. Însă oricărui om cu scaun la cap îi sare de îndată în ochi și îi devine insuportabilă această rutină prefabricată a amabilității de salon, a degajării și veseliei.

— Am venit cu o problemă la dumneata, începuse el cu un aer extrem de independent, dar, de altfel, politicoș, și nu ascund că sînt un sol sau, mai bine zis, un mijlocitor din partea generalului. Cunoscînd foarte prost limba rusă, ieri n-am înțeles aproape nimic; dar generalul mi-a explicat amănunțit și mărturisesc...

— Dar ascultați-mă, *monsieur* Des Grioux, îl întrerupsei cu, în chestiunea asta v-ați apucat să fii mijlocitor. Eu, desigur, sînt „un *outchitel*” și niciodată n-am pretins la onoarea de a fi prieten apropiat al acestei case sau la alte relații deosebit de intime, așa că de aceea nu cunosc toate circumstanțele; dar explicați-mi: oare dumneavoastră acum faceți intru totul parte dintre membrii acestei familii? Pentru că dumneavoastră, la urma urmei, vă implicați neapărat în toate, doriți să fii de îndată mijlocitor...

Întrebarea mea nu i-a plăcut. Pentru el, era prea străvezie și nu voia să-l ia gura pe dinainte.

— Mă leagă de general în parte afacerile, în parte *unele circumstanțe speciale*, spuse el cu răceală. Generalul m-a trimis să te rog să renunți la intențiile dumitale de ieri. Tot ce ai plănuit este, desigur, foarte inteligent; dar generalul m-a rugat să-ți argumentez că nu vei reuși deloc; nu numai că baronul nu te va primi și că, în fine, are în orice caz toate mijloacele să se descotorosească de alte neplăceri din partea dumitale. Fii și dumneata de acord. Ia spune: la ce bun să continui? Generalul îți face promisiunea fermă că te va reprimi în casa lui la primul prilej favorabil și că pînă atunci îți trece salariul, *vos appointements*, în cont. E destul de convenabil, nu-i așa?

I-am replicat foarte calm că se înșală oarecum; că, poate, baronul nu mă va alunga, el, dimpotrivă, mă va asculta și l-am rugat să mărturisească și el că pesemne a venit ca să se intereseze cum anume voi aborda această chestiune.

— O, Doamne, dacă generalul este atît de interesat, atunci, desigur, îi va face plăcere să aștepte și cum vei face. Asta-i atît de firesc!

M-am apucat să-i explic, iar el a început să asculte, tolănit, cu capul aplecat un pic spre mine, avînd pe față o vizibilă umbră de ironie, pe care nu și-o ascundea. Încobște, se uita foarte de sus. Încercam din răsputeri să mă prefac că privesc problema din cel mai serios punct de vedere. I-am explicat cum, din pricina faptului că baronul i s-a adresat generalului cu o plîngere la adresa mea, ca și cum i-aș fi servitor generalului, în primul rînd m-a făcut să-mi pierd slujba și, în al doilea rînd, m-a tratat cu dispreț, ca pe o persoană care nu este în stare să răspundă de faptele sale și cu care nici nu merită să stai de

vorbă. Desigur, pe bună dreptate, mă simt ofensat ; totuși, intelegînd diferența de vîrstă, de situație în societate și celelalte (în acest loc de-abia m-am abținut să nu rid), nu vreau să-mi mai asum o nouă faptă ușuratică, adică să-i pretind baronului de-a dreptul sau doar să-i propun să-mi dea satisfacție. Totuși, consider că am tot dreptul să-i prezint lui și mai ales baroanei scuzele mele, mai cu seamă că în ultimul timp mă simt într-adevăr bolnav, prost dispus și, ca să zic așa, fantezist și celelalte, și celelalte. Cu toate acestea, însuși baronul, adresîndu-i-se în ajun, ceea ce este o jignire pentru mine, generalului și pretinzîndu-i acestuia să mă dea afară din slujbă, m-a pus în situația că acum nu mai pot să-i prezint scuze lui și baroanei, pentru că și el, și baroana, și toată lumea vor crede că am venit cu scuze doar de frică și ca să-mi recapăt slujba. Din toate acestea, rezultă că acum mă văd nevoit să-l rog pe baron să se scuze mai întîi în fața mea – de pildă, să spună că n-a dorit cîtuși de puțin să mă jignească. Și, după ce baronul va spune toate acestea, atunci și eu, avînd mîinile dezlegate, îl voi prezenta scuzele mele cu inima curată și cu sinceritate. Într-un cuvînt, am încheiat eu, nu-l rog pe baron decît să-mi dezlege mîinile.

— Ptiu, cîtă scrupulozitate și cîtă pedanterie ! Și de ce te-ai scuza ? Ei bine, fii de acord, *monsieur... monsieur...* că pui toate astea la cale dinadins, ca să-i faci generalului în ciudă... sau, poate, ai niște scopuri anume... *mon cher monsieur, pardon, j'ai oublié votre nom, monsieur Alexis ?... N'est pas?*¹

1. Dragă domnule, iartă-mă, ți-am uitat numele, domnul Alexis?... Nu-i așa? (fr.).

— Dar dați-mi voie, *mon cher marquis*¹, pe dumneavoastră ce vă privește?

— *Mais le général...*²

— Și pe general ce-l privește? Ieri spunea că trebuie să se comporte la nu știu ce înălțime... și era atit de alarmat... dar n-am inteles nimic.

— Există, aici există într-adevăr o împrejurare deosebită, sări Des Grieux cu gura pe un ton rugător, în care se simțea tot mai multă ciudă. O cunoști pe *mademoiselle de Cominges*?

— Adică pe *mademoiselle Blanche*?

— Da, pe *mademoiselle Blanche de Cominges... et madame sa mère...*³ Fii și dumneata de acord, generalul... într-un cuvint, generalul e îndrăgostit și chiar... chiar, poate, aici va avea loc o căsătorie. Și în cazul acesta, imaginați-vă felurite scandaluri, istorii...

— Eu nu văd aici nici scandaluri, nici istorii, care să aibă vreo legătură cu căsătoria.

— Dar *le baron est si irascible, un caractère prussien, vous savez, enfin il fera une querelle d'Allemand*⁴.

— Scandalul mi-l va face mie, nu dumneavoastră, pentru că nu mai aparțin casei... (Mă străduiam dinadins să par cit mai năting.) Dar, dați-mi voie, e hotărît că *mademoiselle Blanche* se mărită cu generalul? Ce mai așteaptă? Vreau să spun: de ce să ne ascundă asta nouă, celor din casă?

1. Dragă marchize (fr.).

2. Dar generalul... (fr.).

3. Domnișoara Blanche de Cominges... și mama Domniei Sale (fr.).

4. Baronul este atit de irascibil, un caracter prusac, știi, în fine, va face un scandal tipic nemțesc (fr.).

— Nu vă pot... de fapt, încă nu-i cu totul... totuși... știi, așteaptă o veste din Rusia: generalul trebuie să-și aranjeze afacerile...

— A, a! *La baboulinka!*

Des Grieux mă privi cu ură.

— Într-un cuvânt, mă întrerupse el, îmi pun toate speranțele în amabilitatea dumitale innăscută, contez pe inteligența, pe tactul... Asta, desigur, o vei face de dragul unei familii în care ai fost primit ca o rudă, în care ai fost iubit, respectat...

— Ba să mă iertați, am fost alungat! Și acum afirmați că asta-i numai așa, de ochii lumii; dar fiți de acord că, dacă vi se spune: „Eu, desigur, nu vreau să te trag de urechi, permite-mi să te trag de urechi de ochii lumii...” - nu-i așa că ar fi aproape totuna?

— Dacă-i așa, dacă nici o rugămintă nu te poate influența, începu el cu asprime și aroganță, atunci dă-mi voie să te încredințez că vor fi luate toate măsurile. Aici există autorități, vei fi expulzat chiar astăzi - *que diable! un blan-bec comme vous*¹ vrea să provoace la duel o persoană cum este baronul! Crezi dumneata că vei fi lăsat să-ți faci mendrele? Și, crede-mă, aici nu se teme nimeni de dumneata! Dacă te-am rugat, am făcut-o mai degrabă în numele meu, pentru că l-ai speriat pe general. Și oare chiar crezi că baronul n-o să-i poruncească lacheului să te alunge?

— Păi nu mă duc eu însumi, îi răspunsei cu extrem de calm. Aici vă înșelați, *monsieur* Des Grieux, totul va fi mult mai decent decât credeți.

1. Ce naiba, un bătețandru ca dumneata (fr.).

Chiar acum mă duc la mister Astley și am să-l rog să fie mijlocitorul meu, într-un cuvânt să-mi fie *second*¹. Acest om mă lubește și baronul îl va primi. Dacă nu sînt decît un *outchitel* și par a fi prin ceva *subalterne*, deci, în fine, lipsit de apărare, *mister Astley* este nepotul unui lord, al unui lord adevărat, asta o știți, al lordului Peebrock, și acest lord se află aici. Credeti-mă că baronul va fi politicoș cu *mister Astley* și-l va asculta. Și, dacă nu-l va asculta, *mister Astley* va lua asta drept o jignire personală (știți ce tenaci sînt englezii) și va trimite la baron un prieten al său, iar el are prieteni buni. Așa că dați-vă seama că, poate, lucrurile nu vor sta așa cum presupuneți dumneavoastră.

Francezul se sperie de-a binelea; într-adevăr, totul semăna foarte bine a adevăr și, prin urmare, reieșea că eram în stare să stîrnesc o istorie.

— Dar te rog, începu el cu o voce întru totul imploratoare, renunță la toate astea! Parcă ți-ar plăcea că se iscă un scandal! Nu de satisfacție ai nevoie, ci de scandal! Am spus că ar putea ieși o poveste amuzantă și chiar inteligentă, ceea ce, poate, dumnecata și dorești, dar, într-un cuvânt, incheie el, văzînd că mă ridic și-mi iau pălăria, am venit ca să-ți înmînez aceste două cuvinte din partea unei persoane – citește, am fost însărcinat să aștept răspuns.

Spunînd asta, scoase din buzunar și-mi întinse un bilet mic, împăturit și sigilat.

De mina Polinei era scris:

„Mi s-a părut că ai intenția să continui această istorie. Te-ai supărat și începi să faci boroboate ca școlarii. Dar există aici motive speciale, pe

1. Secundant (fr.).